

ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПЛОДІВ ЛОХИНИ (БУЯХІВ) В УМОВАХ КИЄВА

**В. О. Сіленко, В. Т. Гонтар, кандидати сільськогосподарських наук
С. В. Марченко, аспірант^{*}**

Наведено результати вивчення маси та дегустаційних показників плодів буяхів (лохини) за умов вирощування в Лісостепу України. Дослідження проводили на п'яти сортах буяхів (Аманда, Блустар, Джонні, Керрі, Чік). За комплексом позитивних показників якості ягід виділено кращі сорти – Чік та Джонні.

***Vaccinium corymbosum* L., буяхи, маса ягід, якість, смак, забарвлення, дегустація.**

Особливе місце в садівництві України належить ягідним культурам, які характеризуються швидкоплідністю та високою якістю продукції. Останнім часом все більша увага виробничиків звертається до малопоширеніших плодових культур, однією з яких є буяхи (голубика канадська високоросла, лохина, *Vaccinium corymbosum* L.) [1].

Одними з основних показників, що визначають якість продукції, є величина й одномірність ягід, а компонентом врожайності й ознакою їх товарних якостей є маса. Величина ягід є не лише сортовою ознакою, а й залежить від погодних умов, вмісту вологи в ґрунті та обрізування [7]. Господарська цінність культури визначається не тільки розмірами, але і якістю врожаю, зокрема товарністю та транспортабельністю плодів.

Ягоди буяхів користуються великою популярністю не лише у свіжому вигляді. Завдяки цій культурі значно розширився асортимент ягідної продукції, особливо для дитячого харчування [2, 3]. Плоди буяхів можна вживати у свіжому й переробленому вигляді. Заморожені ягоди можна зберігати до 18 місяців. Велике значення для збереження вітамінів у ягодах мають способи одержання соків, екстрактів, джемів, компотів [8]. Вони містять цукор, органічні кислоти, дубильні речовини, антоциани, лейкоантоциани, катехіни [4]. Харчова та лікувальна цінність обумовлена високим вмістом в плодах вітамінів, флавоноїдів, пектинів, амінокислот, мінеральних солей [7]. Виходячи з вище сказаного, нами були закладені досліди з вивченням господарсько-біологічних ознак та адаптивності сортів буяхів в умовах Правобережного Лісостепу України.

Мета дослідження – вивчити біологічні та господарські ознаки, а також якість ягід, п'яти досліджуваних сортів буянів за умов вирощування в Лісостепу України.

Матеріали і методи дослідження. Експеримент проводили впродовж 2011–2012 років на базі НДП «Плодоовочевий сад» НУБіП України. Рослини висаджували навесні 2008 р. за схемою 3x1 м; варіанти розміщували рендомізованим методом у трьох повтореннях. У досліді вивчали 5 сортів американської селекції: Джонні, Чік, Аманда, Керрі, Блустар. Закладання

* Науковий керівник - кандидат сільськогосподарських наук В. О. Сіленко.

© В.О. Сіленко, В.Т. Гонтар, С.В. Марченко, 2013

насаджень, необхідні обліки й спостереження проводилися відповідно до «Методики державного випробування сортів плодових і ягідних культур» [5] та «Программы и методики сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур» [6].

Результати дослідження та їх аналіз. Оцінка якості ягід, а саме їх величина, одномірність та смакові характеристики є одними з основних показників, що визначають якість продукції в цілому. Маса ягід є компонентом врожайності та ознакою їх товарних якостей. Величина ягоди визначає конкурентоспроможність сорту та впливає на реалізаційну ціну на ринку.

За даними таблиці 1 досліджувані сорти в 2011 р. різнилися істотно за середньою масою, яка коливалася від 0,8 г до 2,3 г.

1. Оцінка маси ягоди буяхів, 2011–2012 рр.

Сорт	2011 р.		2012 р.		Середнє за два роки	
	середня	максимальна	середня	максимальна	середня	максимальна
Аманда	1,6	2,4	1,1	1,2	1,4	1,8
Блустар	1,8	2,3	1,6	2,2	1,7	2,2
Джонні	2,3	2,8	2,3	2,6	2,3	2,7
Керрі	0,8	1,4	0,6	0,8	0,7	1,1
Чік	1,8	4,0	2,1	2,8	1,9	3,4
<i>HIP₀₅</i>	0,25	0,36	0,35	0,23		

Найбільша середня маса в сорті Джонні (2,3 г), причому цей показник істотно вищий інших сортів, а істотно нижчий показник середньої маси в сорті Керрі (0,8 г). Максимальний показник великоплідності виявлено в сорті Чік, у якого середня маса найбільших ягід становила відповідно 4 г, що істотно більше від решти досліджуваних сортів.

Серед сортів буяхів у 2012 р. істотно вищою середньою масою ягід відзначилися сорти Чік та Джонні (2,1–2,3 г). Плоди сортів Керрі й Аманда мали істотно меншу середню масу порівняно з іншими сортами. Найбільшу масу має сорт Чік і Джонні – 2,8 та 2,6 г, дещо меншу Блустар – 2,2 г.

Аналіз одержаних даних свідчить, що упродовж двох років досліджені показники середньої та максимальної маси ягоди були найкращі в сорті Джонні та Чік. Сорт Керрі в середньому за два роки відзначився найменшою середньою масою – 0,7 г. Максимальна маса ягід коливалася від 1,1 до 3,4 г, а в середньому за два роки найбільшу максимальну масу мав сорт Чік (3,4 г).

Дегустаційна оцінка якості ягід є досить важливим елементом під час вивчення особливостей сортів. Вона спрямована на визначення характеру смаку, маси, форми, забарвлення та загальної оцінки. Дегустаційну оцінку свіжих плодів проводили в стані їх знімальної стигlosti (вона співпадає із споживчою) (табл. 2).

2. Характеристика ягід буяхів, 2011 р.

Сорт	Форма ягід	Забарвлення ягід	Характер смаку	Дегустаційна оцінка, бал
Аманда	плоскі	темно-сині	солодкий	7,6
Блустар	плоскі	темно-сині	солодкий	7,4
Джоні	плоскі	темно-сині	солодкий	7,9
Керрі	продовгуваті	чорні	солодкий	7,1
Чік	плоскі	темно-сині	солодкий	7,9

Під час проведення дегустації встановлено, що різниці між сортами за характером смаку немає, усі сорти мають солодкий смак. У сортів Блустар, Джоні, Чік та Аманда ягоди за формою плоскі, лише сорт Керрі має продовгуваті ягоди. Всі сорти мають покривне темно-синє забарвлення ягід за винятком Керрі, ягоди у якого чорні.

Найвищою дегустаційною оцінкою відзначилися сорти Джоні та Чік 7,9 балів, а найменшу оцінку отримав сорт Керрі – 7,1 бала.

Висновки. За даними дворічних спостережень встановлено, що:

- найбільшу середню масу ягід за 2011 та 2012 роки мав сорт Джонні, а найменшу – Керрі;
- найбільшу максимальну масу плодів у середньому мав сорт Чік, найменшу – сорт Керрі;
- найвищу дегустаційну оцінку 7,9 балів отримали сорти Чік та Джонні. Смак усіх ягід було визначено як солодкий;
- сорт Керрі відрізняється від решти чорним забарвленням та продовгуватою формою ягід.

Список літератури

1. Андрусів Б. М. Вирощуємо чорницю / Б. М. Андрусів. – Львів : Наукове товариство ім. Шевченка, 2006. – 110 с.
2. Гrimашевич В. В. Лесные напитки и деликатесы / В. В. Гrimашевич, П. Н. Таргонский, Н. В. Гrimашевич. – Минск : «Ураджай», 1994. – 320 с.
3. Лебедева А. М. Химическая изменчивость черники обыкновенной в фитоценозах южной тайги Брусничные в СССР / А. М. Лебедева, С. Я. Тюлин // Ресурсы, интродукция, селекция : Сб. науч. трудов. – Новосибирск : Наука, 1990. – С. 150–156.
4. Махов А. А. Зеленая аптека / А. А. Махов. – 4-е изд., дополн. – Красноярск : Красноярское книжное изд-во, 1993. – 189 с.
5. Методика державного випробування сільськогосподарських культур. Випуск 5 (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця) / За ред. В. В. Волкодава. Державна служба з охорони прав на сорти рослин. – К., 2002. – 72 с.
6. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под ред. Е. Н. Седова. – Орел : ВНИИСПК, 1999. – 608 с.
7. Рупасова Ж. А. Голубика высокорослая: оценка адапционного потенциала при интродукции в условиях Беларуси. НАН Беларуси. Центральный ботанический сад / Ж. А. Рупасова, В. Н. Решетников. – Минск : Белорусская наука, 2007. – 442 с.
8. Шумейкер Дж. Ш. Культура ягодных растений и винограда / Дж. Ш. Шумейкер. – М. : Изд-во иностранной литературы. 1958. – 298 с.

Представлены результаты изучения массы и дегустационных показателей плодов голубики в условиях выращивания в Лесостепи Украины. Исследования проводили на пяти сортах (Аманда, Блустар, Джонни, Керри, Чик). По комплексу положительных показателей качества ягод выделены лучшие сорта голубики Чик и Джонни.

Vaccinium corymbosum L., голубика, масса ягод, качество, вкус, окраска, дегустация.

The authors presents results of the study of the mass and performance tasting blueberry fruit in a steppe of Ukraine. Investigations were carried out in five grades (Amanda, Bluestar, Johnny, Kerry, Chick). On a set of positive indicators of quality grapes selected best varieties of blueberry Chick and Johnny.

Vaccinium corymbosum L., blueberry, berry weight, quality,color, taste.